

บทวิทยากร

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความตระหนักรู้ต่อการสูบบุหรี่ของสามเณรผ่านกระบวนการโฟโต้วอยซ์ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

Participatory Action Research to Develop Awareness of Smoking in the Novitiate, via the Photovoice Method, in the Phrapariyattidhamma School in the Province of Chiang Mai

อรพรรณ จันทรา¹, ทรงวุฒิ ดวงรัตนพันธ์¹

Orapan Chanthra¹, Songvuth Tuongratanaphan¹

¹ภาควิชาทันตกรรมครอบครัวและชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

¹Department of Family and Community Dentistry, Faculty of Dentistry, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

บทคัดย่อ

โฟโต้วอยซ์เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม อันนำไปสู่ความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของปัญหาในสังคมสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมส่วนมากเป็นเยาวชนชายขอบ ซึ่งสังคมผลักดันให้เข้าสู่วงจรของการสูบบุหรี่ ส่งผลให้เกิดปัญหาการสูบบุหรี่ตามมา การวิจัยนี้ทำการศึกษาในแกนนำจำนวน 13 คน ประกอบด้วยสามเณรแกนนำจำนวน 11 รูป และครูจำนวน 2 คน ที่ศึกษาหรือปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ทำการศึกษาในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง เมษายน พ.ศ. 2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ต่อการสูบบุหรี่ของสามเณรแกนนำในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มผ่านกระบวนการโฟโต้วอยซ์ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมโฟโต้วอยซ์ทำให้เกิดการระบุปัญหาการสูบบุหรี่ในวัด โรงเรียน และชุมชน ส่งผลให้สามเณรแกนนำเกิดความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาของการสูบบุหรี่ ได้แก่ ปัญหาต่อสุขภาพผู้สูบบุหรี่ ปัญหาควันบุหรี่มือสองที่มีต่อสังคม ปัญหาความสิ้นเปลืองทางเศรษฐกิจ จึงนำไปสู่การจัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ซึ่งจัดขึ้นโดยกลุ่มแกนนำ หลังจากจัดกิจกรรมสามเณรนักเรียนเลิกสูบบุหรี่ร้อยละ 30.8 ลดปริมาณการสูบบุหรี่ร้อยละ 26.9 และไม่มีผู้เริ่มต้นสูบบุหรี่หรือกลับมาสูบบุหรี่ใหม่ โดยสรุปกิจกรรมโฟโต้วอยซ์ทำให้เกิดความตระหนักรู้ต่อปัญหาการสูบบุหรี่ของสามเณรแกนนำ ส่งผลให้เกิดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเกิดการลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ของสามเณรนักเรียนตามมา

คำสำคัญ: ความตระหนักรู้, สามเณร, โฟโต้วอยซ์, การสูบบุหรี่

Abstract

Photovoice is an activity used in Participatory Action Research. It helps lead to an awareness of social problems. The group of novices at the Phrapariyattidhamma school consists mostly of marginalized youths who are socially pressured into participating in smoking. As a consequence, smoking-related problems ensue. This research involved 13 group-leaders, consisting of 11 of the novitiate's leaders and 2 of their teachers, all of whom were either studying or working at the Phrapariyattidhamma school in the province of Chiang Mai. This research took place between October of 2020 and April of 2021. The goal was to promote awareness of these problems among the novitiate's leaders at that school. We incorporated focus groups and participant observations by way of the photovoice. The results revealed that photovoice correctly identified smoking-related problems in temples, schools and communities.

Accordingly the novitiate leaders learned to recognize problems related to smoking, particularly health-related problems for smokers, the negative effects of second-hand smoke and the various other deleterious economic effects. These realizations led to a non-smoking campaign being organized by the leaders group. After the campaign 30.8% of the novice students had quit smoking, and a further 26.9% had reduced their daily intake. Furthermore, no new smokers were created, nor were recidivists noted. In summation: the photovoice method as applied here increased awareness of smoking-related problems amongst the novitiate leaders, caused the creation of a non-smoking campaign, and either a reduction or cessation of smoking amongst the novice students themselves ensued.

Keywords: (Raising) Awareness, Novitiate, Photovoice, Smoking

Received Date: May 16, 2021

Revised Date: Jun 14, 2021

Accepted Date: Aug 2, 2021

doi: 10.14456/jdat.2021.33

ติดต่อเกี่ยวกับบทความ:

อรพรรณ จันทรา ภาควิชาทันตกรรมครอบครัวและชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย โทรศัพท์: 085-8700829
โทรสาร: 053-222844 อีเมล: orapan8mpts88@gmail.com

Correspondence to:

Orapan Chanthra, Department of Family and Community Dentistry, Faculty of Dentistry, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200 Thailand
Tel: 085-8700829 Fax: 053-222844 E-mail: orapan8mpts88@gmail.com

บทนำ

ในปัจจุบันการสูบบุหรี่เป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา ด้านสุขภาพช่องปาก เนื่องจากการสูบบุหรี่เพิ่มความเสี่ยงในการเกิด มะเร็งช่องปากและลิโคเพลเคีย (leukoplakia) 5-6 เท่า ทั้งยังเพิ่ม ความเสี่ยงในการเกิดโรคปริทันต์อักเสบ 2 เท่า นอกจากนี้การสูบบุหรี่ มีสองซึ่งผู้ได้รับควันบุหรี่ไม่ได้เป็นผู้สูบบุหรี่เอง แต่ได้รับควันบุหรี่ เข้าไปในร่างกายจากผู้อื่นที่สูบบุหรี่ ยังเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดฟันผุ ทั้งฟันแท้และฟันน้ำนม 1.5-2 เท่า รวมทั้งการสูบบุหรี่เพิ่มความเสี่ยง ของการสูญเสียฟัน 1.5 เท่า¹ โดยผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบันจำนวนมากเริ่มต้น สูบบุหรี่ตั้งแต่วัยรุ่น จากข้อมูลในระดับโลก พบว่า วัยรุ่นอายุ 13-15 ปี มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 1 ใน 10 ที่สูบบุหรี่² จากรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการ สูบบุหรี่ในวัยรุ่น พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่สูบบุหรี่พบความชุกของโรค ปริทันต์อักเสบชนิดรุนแรง (aggressive periodontitis) ที่สูง ซึ่งการ สูบบุหรี่เพิ่มความเสี่ยงของการทำลายอวัยวะปริทันต์ในกลุ่มวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญ แม้จะไม่มีอาการของคราบจุลินทรีย์ก็ตาม³

ในด้านพฤติกรรมมารสูบบุหรี่ของวัยรุ่น จากการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมสุขภาพช่องปากของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติในพื้นที่ ชายแดนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สามเณรเคยสูบบุหรี่ร้อยละ 22.4 และสูบบุหรี่จนถึงปัจจุบันร้อยละ 16.8 ซึ่งถือว่ามีความสูงมาก เนื่องจาก สามเณรกลุ่มดังกล่าวไม่มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จึงเป็น สาเหตุที่ทำให้เข้าสู่วงจรการสูบบุหรี่ โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเป็นหนึ่งในโรงเรียนในการวิจัยนั้นด้วย ซึ่งผู้ที่สูบ บุหรี่มีทั้งเริ่มสูบตั้งแต่มานักเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ คือ ก่อน เป็นสามเณร และเริ่มสูบในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ หลังจาก บรรพชาเป็นสามเณรแล้ว โดยแต่เดิมโรงเรียนมีมาตรการตรวจตรา การสูบบุหรี่ในโรงเรียนโดยครูปกครองและสรวัดนักเรียน⁴

ในการจะสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ใน สามเณรกลุ่มดังกล่าว จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบริบททางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ โดยจากการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ช่องปากของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในพื้นที่ดังกล่าว พบว่า สามเณรกลุ่มนี้ส่วนมากมีฐานะยากจนและเป็นกลุ่มชายขอบ ดังนั้นด้วยความยากจนจึงผลักดันให้สามเณรเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีสภาพ แวดล้อมไม่ดีเท่าใดนัก⁴ ดังนั้นการใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมที่มาจากฐานคิดเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักรู้ของ Freire⁵ จึงมีความน่าสนใจ โดย Smith และคณะได้ออกแบบกระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอันเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความ ตระหนักรู้ที่พัฒนามาจากแนวคิดของ Freire⁶ รวมทั้ง Wang และ Burris ได้นำเสนอกระบวนการไฟว์วอยซ์มาใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากกระบวนการไฟว์วอยซ์เป็นการใช้ ภาพถ่ายในการสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมี ส่วนร่วม ทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักรู้รวมทั้งสามารถระบุ

ปัญหาในชุมชน และร่วมกันคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา อันจะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมตามมา⁷ และที่สำคัญมีรายงานการวิจัยที่พบว่ากระบวนการโฟโต้วอยซ์เป็นกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวัยรุ่นในการสร้างความตระหนักรู้ในการสูบบุหรี่ได้เป็นอย่างดี^{8,9} โดยกระบวนการโฟโต้วอยซ์ประกอบด้วย การถ่ายภาพ การหาข้อมูลจากภาพ การคิดคำบรรยายใต้ภาพ (caption) การอภิปราย การสนทนากลุ่ม การสร้างหัวข้อ รวมทั้งการเผยแพร่ผลงาน⁷⁻⁹ ซึ่งกระบวนการโฟโต้วอยซ์จะสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจขึ้นหากดำเนินการร่วมกับหลักการ SHOWeD (1. What do you See here? 2. What is really Happening here? 3. How does this relate to Our lives? 4. Why does this condition Exist? 5. What can we Do about it?) ที่เป็นแนวทางในการตั้งคำถามและอภิปรายเกี่ยวกับรูปภาพ ทำให้เกิดแนวทางในการการบรรยายเหตุการณ์ และการสนทนากลุ่มต่อไป^{8,10,11}

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสามเณรที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีหลักการที่ทำให้เกิดความตระหนักรู้ คือ การใช้ภาพถ่ายในการสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อให้เกิดการร่วมกันระบุดูปัญหา การวิเคราะห์ และสังเคราะห์เหตุการณ์ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจและเกิดสำนึกต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งกระบวนการโฟโต้วอยซ์ และหลักการ SHOWeD มาทำการวิจัยในครั้งนี้ โดยเริ่มต้นที่สามเณรแกนนำก่อน ซึ่งมีผู้ที่สูบบุหรี่และเคยสูบบุหรี่รวมอยู่ด้วย อันมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ต่อการสูบบุหรี่ของสามเณรแกนนำในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์และวิธีการ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง 30 เมษายน 2564 เครื่องมือในการวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม (focus group) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ลำดับขั้นตอนของการวิจัยประยุกต์มาจากแนวคิดของ Smith และคณะ⁶ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย เป็นการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 13 คน โดยในการวิจัยนี้จะเรียกผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 13 คนว่ากลุ่มแกนนำ ประกอบด้วยสามเณรแกนนำ 11 รูป ที่ถูกคัดเลือกมาจากคณะกรรมการนักเรียนและตัวแทนแต่ละระดับชั้น และครูแกนนำ 2 คน ซึ่งถูกคัดเลือกมาจากครูที่มีบทบาทเป็นครูฝ่ายปกครองและครูสอนวิชาสุขศึกษา ในกลุ่มแกนนำให้มีผู้ที่สูบบุหรี่และเคยสูบบุหรี่รวม 7 คน เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้มี

ประสบการณ์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ซึ่งสามารถสะท้อนภาพโฟโต้วอยซ์จากประสบการณ์ได้ และการดำเนินการในกลุ่มนี้จะเริ่มจุดเริ่มต้นเพื่อให้เกิดการขยายผลไปยังสามเณรนักเรียนในการลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ต่อไป ทั้งนี้สามเณรแกนนำที่ถูกคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัยมาจากครอบครัวที่บิดาหรือมารดามีลักษณะดังต่อไปนี้อย่างน้อยหนึ่งลักษณะ คือ ประกอบอาชีพเกษตรกร ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เสียชีวิต หย่าร้าง หรือไม่มีสัญชาติไทย

2. การสร้างความเข้าใจกับกลุ่มแกนนำได้แก่ คั้นข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ อธิบายกระบวนการวิจัยและกระบวนการโฟโต้วอยซ์ โดยให้ทดลองฝึกถ่ายภาพและอภิปรายภาพตามหลักการ SHOWeD (ท่านเห็นอะไรจากภาพนี้ เกิดอะไรขึ้นในภาพนี้ สิ่งที่เห็นในภาพนี้เกี่ยวข้องกับพวกเราอย่างไร ทำไมสถานการณ์ในภาพนี้จึงยังมีอยู่ต่อไป พวกเราสามารถแก้ไขหรือพัฒนาสถานการณ์นี้ให้ดีขึ้นได้อย่างไร)

3. กระบวนการโฟโต้วอยซ์ โดยให้กลุ่มแกนนำถ่ายภาพในหัวข้อ “บุหรี่ยังมีอยู่ในโรงเรียน วัด และชุมชน” คนละ 3 ภาพ และสร้างคำบรรยายใต้ภาพแต่ละภาพ นำเสนอภาพถ่ายตามหลักการ SHOWeD จากนั้นกลุ่มแกนนำร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และร่วมกันตั้งเป้าหมายในการจัดการปัญหาดังกล่าวโดยใช้การสนทนากลุ่ม

4. กระบวนการปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1) ผู้วิจัยทำการสำรวจพฤติกรรมสูบบุหรี่ของสามเณรนักเรียนก่อนจัดกิจกรรมรณรงค์การสูบบุหรี่โดยใช้แบบสอบถาม 2) กลุ่มแกนนำร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการสูบบุหรี่ของสามเณรนักเรียนและวางแผนจัดกิจกรรมรณรงค์แก้ไขปัญหการสูบบุหรี่โดยใช้การสนทนากลุ่ม 3) กลุ่มแกนนำจัดกิจกรรมรณรงค์แก้ไขปัญหการสูบบุหรี่ 4) กลุ่มแกนนำสรุปและวิเคราะห์กิจกรรมที่ดำเนินการทั้งหมด จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ไปปรับปรุงกระบวนการดำเนินการที่ผ่านมา 5) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการสูบบุหรี่ของสามเณรนักเรียนหลังจัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่

5. กระบวนการปลุกความตระหนักรู้ กลุ่มแกนนำอภิปรายและสะท้อนคิดเกี่ยวกับความตระหนักรู้จากกระบวนการโฟโต้วอยซ์และการจัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ โดยใช้การสนทนากลุ่ม คำสำคัญหรือประโยคที่บ่งบอกว่าเกิดความตระหนักรู้ คือ ความตระหนักจิตสำนึก วิจารณ์ฐาน มีความรู้สึกในเชิงหาเหตุผลในสิ่งที่ได้กระทำ และการแสดงออกด้วยความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาการสูบบุหรี่

งานวิจัยนี้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิทักษ์สิทธิสวัสดิภาพ และป้องกันอันตรายของผู้วิจัย คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ 72/2563

ผลการศึกษา

ในการวิจัยนี้มีผู้เข้าร่วมการวิจัย ประกอบด้วย ครู 2 คน เป็นครูฆราวาสเพศชาย 1 คน ซึ่งเป็นครูฝ่ายปกครองปฏิบัติงานด้านการควบคุมพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ในโรงเรียน และครูพระสงฆ์ 1 รูป ซึ่งเป็นครูสอนวิชาสุขศึกษาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของ บุหรี่ รวมทั้งสามเณรแกนนำจำนวน 11 รูป ประกอบด้วย คณะกรรมการนักเรียน 6 รูป และตัวแทนของสามเณรในแต่ละระดับชั้นจำนวน 5 รูป มีอายุ 13-19 ปี ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มาจากครอบครัวที่บิดาหรือมารดามีลักษณะต่อไปนี้อย่างน้อยหนึ่งลักษณะ ได้แก่ ประกอบอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป เสียชีวิต หย่าร้าง หรือไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งผู้เข้าร่วมการวิจัยจะถูกเรียกรวมว่ากลุ่มแกนนำ โดยในกลุ่มแกนนำมีผู้ที่สูบบุหรี่ก่อนเข้าร่วมการวิจัย 5 คน และมีผู้ที่เคยสูบบุหรี่ 2 คน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ศึกษานี้รับนักเรียนจากวัดต่าง ๆ ในอำเภอนี้และอำเภอข้างเคียง ไม่ได้รับนักเรียนมาอยู่ประจำ นักเรียนเดินทางไปกลับวัดและโรงเรียนโดยรถรับส่งนักเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 67 รูป มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ตั้งแต่เริ่มต้นจนสุดสิ้นกระบวนการจำนวน 49 รูป คิดเป็นร้อยละ 73.1

กิจกรรมโฟโต้วอยซ์

หลังจากที่ได้รับการคืนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของสามเณรนักเรียนในโรงเรียนที่ทำกรวิจัยและโรงเรียนข้างเคียงจากงานวิจัยในปีการศึกษาที่ผ่านมา ทำให้สามเณรแกนนำเริ่มรับรู้จำนวนสามเณรนักเรียนที่สูบบุหรี่มีปริมาณมาก ดังนั้นการถ่ายภาพโฟโต้วอยซ์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในวัด โรงเรียน และชุมชน จึงเป็นการเริ่มต้นให้สามเณรแกนนำค้นหาปัญหาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ด้วยตนเอง ซึ่งจากภาพโฟโต้วอยซ์ พบว่ามีเศษบุหรี่และซองบุหรี่ที่ถูกทิ้งไว้ทั้งในวัด โรงเรียน และชุมชน ดังรูปที่ 1 และ 2

รูปที่ 1 ภาพโฟโต้วอยซ์ในโรงเรียนจากสามเณรแกนนำ
Figure 1 Photovoice photo in school from novice leader

รูปที่ 2 ภาพโฟโต้วอยซ์ในวัดจากสามเณรแกนนำ
Figure 2 Photovoice photo in temple from novice leader

จากการบรรยายภาพตามหลักการ SHOWeD ของกลุ่มแกนนำเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในโรงเรียน พบว่า มีการทิ้งเศษบุหรี่และก้นกรองบุหรี่ในโรงเรียน ซึ่งบุหรี่ที่ถูกทิ้งไว้เหล่านี้มาจากสามเณรและญาติโยมจากภายนอกที่มาร่วมงานบุญในวัดข้างโรงเรียน ทำให้เกิดความสกปรกและเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการสูบบุหรี่ยังทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ส่วนการสูบบุหรี่ในวัด ภาพโฟโต้วอยซ์แสดงให้เห็นถึงซองบุหรี่หรือก้นกรองบุหรี่ที่ตกอยู่บนพื้นในบริเวณวัด สาเหตุเกิดมาจากพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมงานบุญมีการสูบบุหรี่แล้วทิ้งก้นกรองหรือซองบุหรี่ไม่ถูกที่ ส่วนในชุมชนภาพโฟโต้วอยซ์ที่ได้รับการถ่ายก็เป็นไปในทิศทางเดียวกับภาพจากโรงเรียนและวัด คือมีการทิ้งเศษซากบุหรี่ตามท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะ ซึ่งการสูบบุหรี่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนนั้นเนื่องจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง

“เห็นภาพก้นกรองบุหรี่ที่ทิ้งเรี่ยราดในบริเวณโรงเรียน” สามเณรแกนนำรูปที่ 4

“เห็นภาพบุหรี่บนพื้นในบริเวณวัด เนื่องจากญาติโยมที่มาร่วมงานบุญสูบบุหรี่ในวัด” สามเณรแกนนำรูปที่ 6

“เห็นภาพบุหรี่ถูกทิ้งตามถนนในชุมชน การสูบบุหรี่ในชุมชนส่งผลให้ผู้คนรอบข้างในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากควันบุหรี่” สามเณรแกนนำรูปที่ 3

จากการบรรยายภาพของกลุ่มแกนนำ นำไปสู่การร่วมกันสร้างคำบรรยายได้ภาพสั้น ๆ เพื่อกระตุ้นเตือนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ โทษภัยของการสูบบุหรี่ต่อผู้สูบและคนรอบข้าง ประโยชน์ของการไม่สูบบุหรี่ รวมทั้งการดำรงตนที่เหมาะสมของสามเณรในฐานะสมณะเพศที่มีต่อการสูบบุหรี่ซึ่งถือว่าเป็นอบายมุขรูปแบบหนึ่ง ดังรูปที่ 1 และ 2

จากการจัดกิจกรรมโฟโต้วอยซ์ของกลุ่มแกนนำ นำไปสู่การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาการสูบบุหรี่ของสามเณรที่ศึกษาอยู่ใน

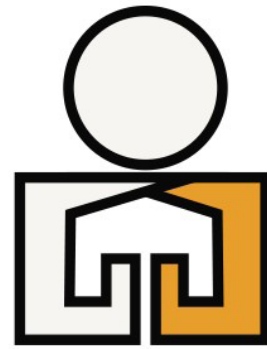
โรงเรียนแห่งนี้ พบว่า สาเหตุที่ทำให้มีลักสามเณรเข้าสู่วงจรการสูบบุหรี่คือการอยู่ในสภาวะแวดล้อมและโครงสร้างทางสังคมที่ไม่ดีนัก คือ เป็นลูกหลานแรงงานอพยพ การมีครอบครัวหย่าร้าง บิดาหรือมารดาเสียชีวิต หรือมีฐานะยากจน เมื่อเข้าสู่วงจรการสูบบุหรี่ก็เริ่มสูบมากขึ้น จนทำให้สามเณรหลายรูปเสพติดบุหรี่ ซึ่งมีความเสี่ยงในการเกิดปัญหาสุขภาพทั้งต่อตนเอง และผู้ที่อยู่รอบข้างจากการได้รับควันบุหรี่มือสองตามมา รวมทั้งเกิดปัญหาภาระค่าใช้จ่าย ดังนั้นจากการอภิปรายและวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพโฟโตวอยซ์ร่วมกัน จึงทำให้กลุ่มแกนนำตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการสูบบุหรี่ในสามเณรนักเรียน ดังนั้นโฟโตวอยซ์จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ นอกจากนี้สามเณรแกนนำที่มีประวัติการสูบบุหรี่ในปริมาณมาก จะถ่ายทอดภาพโฟโตวอยซ์ออกมาได้ดี เนื่องจากทราบที่มาของภาพบุหรือนั้น และคิดคำบรรยายภาพที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของภาพถ่ายได้อย่างตรงใจผู้พบเห็น ส่งผลให้กิจกรรมโฟโตวอยซ์สามารถก่อกระแสรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้สามเณรแกนนำผู้ถ่ายรูปที่มีประสบการณ์ตรงจากการสูบบุหรี่ หากกลับมามองตนเอง แล้วเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตตน ย่อมเกิดความตระหนักและมีวิจารณญาณขึ้น นำไปสู่การลดปริมาณการสูบบุหรี่

“จากผลงานโฟโตวอยซ์ของสามเณรแกนนำ สามเณรแกนนำที่มีประวัติการสูบบุหรี่ในปริมาณมาก จะถ่ายรูปที่ถ่ายทอดออกมาได้ดี เนื่องจากรู้ที่มาของภาพบุหรือนั้น และคิดแคปชั่นที่สะกิดใจ เพราะมีประสบการณ์ตรง ดังนั้นการได้ทำภาพโฟโตวอยซ์ด้วยตนเองนี้ จึงทำให้สามเณรแกนนำกลับมามองตนเอง เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตตน เกิดความตระหนักและมีวิจารณญาณขึ้น จึงนำไปสู่การลดปริมาณการสูบบุหรี่ลง” ครูคนที่ 1

การจัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่

เมื่อกลุ่มแกนนำตระหนักถึงความสำคัญของการไม่สูบบุหรี่แล้ว จึงนำไปสู่การที่กลุ่มแกนนำร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์การลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ขึ้น ซึ่งมีเป้าหมายหลักที่สามเณรนักเรียน โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) จัดทำโลโก้ของการรณรงค์ ที่มีชื่อว่า “ปรียติสดีไสท่างไกลควันบุหรี” รวมทั้งออกแบบและจัดทำป้ายสติ๊กเกอร์รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ ดังรูปที่ 3 และ 4 เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความรู้สึกเป็นเจ้าของภายในกลุ่มแกนนำ 2) ติดป้ายและแจกสติ๊กเกอร์ในงานบุญภายในวัด และทำคณิศจรณรงค์การลด ละ เลิกบุหรีในงานบุญ เนื่องจากในกิจกรรมโฟโตวอยซ์พบว่าภาพการสูบบุหรี่ในวัดมาจากญาติโยมนำบุหรีมาสูบบนงานบุญ รวมทั้งในการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่โรงเรียนจะใช้แนวคิดในเชิงการมองชุมชนเชิงบวกที่ไม่เพ่งเล็งและกล่าวโทษผู้สูบบุหรี่ อันจะทำให้ไม่เกิดแรงต่อต้านจากสามเณรที่สูบบุหรี่ในโรงเรียน ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในโรงเรียน จะเริ่มต้นในวัดก่อน เพื่อให้เกิดภาพที่กลุ่มแกนนำ

เป็นตัวแทนการรณรงค์ในภาคสังคมวงกว้าง ไม่ได้เพ่งเล็งไปที่สามเณรนักเรียนเท่านั้น 3) ทำการอบรมสามเณรนักเรียนเกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่ โดยสามเณรแกนนำเป็นผู้ดำเนินการอบรมด้วยตนเองทั้งหมด หัวข้อทำการอบรม คือ โทษภัยของบุหรี และควันบุหรีมือสอง 4) จัดการประกวดโฟโตวอยซ์เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสามเณรนักเรียน ดังรูปที่ 5 ซึ่งเป็นรูปที่ชนะเลิศในการประกวด 5) ค้นหาพื้นที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่รอบบริเวณโรงเรียนและทำกิจกรรม 5ส 6) ติดป้ายจากภาพโฟโตวอยซ์ของสามเณรแกนนำและจากการประกวดของสามเณรนักเรียน และติดสติ๊กเกอร์ห้ามสูบบุหรี่ในพื้นที่เสี่ยงรวมทั้งพื้นที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน 7) จัดกิจกรรมวอร์คแรลลีรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ ซึ่งในกิจกรรมนี้จะมีการจัดกิจกรรมฐานจำนวน 4 ฐาน ได้แก่ ฐานสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ ฐานบุหรีกับโควิด ฐานอบายมุข 6 และฐานสามัคคีเขียนคำ

ปรียติ สดีไส ท่างไกล ควันบุหรี

รูปที่ 3 โลโก้ของกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่

Figure 3 Logo of non-smoking campaign

รูปที่ 4 สติ๊กเกอร์ในการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่

Figure 4 sticker in non-smoking campaign

รูปที่ 5 ภาพที่ถ่ายด้วยกล้องจากสามแฉกรุ่นนักเรียน

Figure 5 Photovoice photo from novice student

นอกจากนี้กลุ่มแกนนำยังวิเคราะห์กิจกรรมที่ดำเนินการทั้งหมด จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ไปปรับปรุงกระบวนการดำเนินการที่ผ่านมา โดยผลการวิเคราะห์การดำเนินการ พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ คือ มีเวลาในการเตรียมจัดกิจกรรมไม่มากนัก

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามแฉกรุ่นนักเรียนก่อนและหลังการรณรงค์ (n=49)

Table 1 Smoking behavior of novice student before and after campaign (n=49)

Survey	Smoking behavior		
	Never Smoke	Used to smoke	Smoke until now
Before campaign	21 (42.9%)	2 (4.1%)	26 (53.1%)
After campaign	21 (42.9%)	10 (20.4%)	18 (36.7%)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของสามแฉกรุ่นนักเรียนหลังการรณรงค์ (ในกลุ่มที่สูบบุหรี่ก่อนการรณรงค์ n=26)

Table 2 Smoking behavior of novice student after campaign (in smoking group before campaign; n=26)

Smoking behavior	Amount (%)
Quit smoking	8(30.8%)
Decrease smoking	7(26.9%)
Non-change smoking	11(42.3%)
Increase smoking	0(0.0%)

ความตระหนักรู้ต่อการสูบบุหรี่หลังจากจัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่

เนื่องจากกิจกรรมโปสเตอร์ได้นำไปสู่การจัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ขึ้น โดยหลังจากจัดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่เกิดความตระหนักรู้ของสามแฉกรุ่นนักเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ดังนี้

ก่อนทำการวิจัยสามแฉกรุ่นนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่มากนัก สืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมโปสเตอร์ได้นำไปสู่การจัดกิจกรรมการอบรมให้แก่สามแฉกรุ่นนักเรียน จึงทำให้สามแฉกรุ่นนักเรียนต้องหาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มากขึ้นทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เรื่องการสูบบุหรี่ นำไปสู่การคิดวิเคราะห์ และ

เนื่องจากข้อค้นพบกับคาบเรียน ทางครูแกนนำจึงวางแผนที่จะบูรณาการการดำเนินการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่เข้าในหลักสูตรการเรียนการสอนในรูปแบบกิจกรรมชุมนุมซึ่งมีเวลาเรียนสองคาบต่อสัปดาห์

จากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มแกนนำพบว่า กลุ่มแกนนำจำนวน 5 รูป ที่สูบบุหรี่ก่อนเริ่มการวิจัยเลิกสูบบุหรี่ 2 รูป ลดปริมาณการสูบบุหรี่ 3 รูป ผู้ที่เคยสูบไม่มีการกลับมาสูบใหม่ และผู้ไม่สูบบุหรี่ไม่พบการเริ่มสูบบุหรี่ ส่วนสามแฉกรุ่นนักเรียนจำนวน 49 รูป พบว่าก่อนเริ่มทำการรณรงค์มีผู้สูบบุหรี่จนถึงปัจจุบันร้อยละ 53.1 หลังจากรณรงค์มีผู้สูบบุหรี่จนถึงปัจจุบันร้อยละ 36.7 ดังตารางที่ 1 มีผู้ที่เลิกสูบบุหรี่ร้อยละ 30.8 ลดปริมาณการสูบบุหรี่ร้อยละ 26.9 และไม่พบผู้ที่สูบบุหรี่เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 2 ทั้งนี้ไม่พบผู้ที่เริ่มต้นสูบบุหรี่หรือผู้ที่กลับมาสูบบุหรี่ใหม่

เกิดความตระหนักเพิ่มขึ้นว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อสุขภาพนำมาซึ่งโรคร้ายต่าง ๆ

“ไม่เคยศึกษาเรื่องบุหรีมาก่อนเพราะไม่เคยสูบ จากการจัดกิจกรรมได้ความรู้เรื่องบุหรีเพิ่มขึ้นมาก เพราะต้องศึกษาค้นคว้าเองเพื่อที่จะนำความรู้ไปใช้อบรมนักเรียนในโรงเรียน รวมทั้งได้พัฒนาทักษะเรื่องการวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำไปสู่ความตระหนักว่าพฤติกรรมการสูบบุหรีมีผลเสียต่อสุขภาพ” สามแฉกรุ่นนักเรียนรูปที่ 3

แต่เดิมก่อนจะมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ สามแฉกรุ่นนักเรียนไม่ได้คำนึงว่าการสูบบุหรีมีผลเสียต่อสังคมและผู้คนรอบข้าง มีเพียงความคิดว่าการสูบบุหรีเป็นสิทธิส่วนบุคคล มีผลเสียต่อสุขภาพผู้สูบ แต่หลังจาก

จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของบุหรี่มือสอง สามแฉกแก่นำเกิดความตระหนักถึงผลเสียจากควันบุหรี่มือสองที่มีต่อสังคมและผู้คนรอบข้าง ส่งผลให้สามแฉกแก่นำที่สูบบุหรี่เลิกสูบบุหรี่หรือลดปริมาณการสูบบุหรี่ลง รวมทั้งสามแฉกแก่นำที่ไม่สูบบุหรี่ ยังคงตั้งใจที่จะไม่สูบบุหรี่ต่อไป และเป็นแรงผลักดันให้สามแฉกแก่นำดำเนินกิจกรรมการลด ละ เลิก การสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง

“ก่อนทำกิจกรรมไม่ได้คิดว่าการสูบบุหรี่ของเราส่งผลเสียต่อสังคมและผู้คนรอบข้าง แต่หลังทำกิจกรรมจึงรู้ว่าบุหรี่เป็นอันตรายต่อผู้คนรอบข้างและสังคมจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง ดังนั้นด้วยการที่เป็นห่วงสุขภาพของผู้คนรอบข้าง ทุกวันนี้ตนเองสูบบุหรี่ลดลงมาก และอนาคตคิดว่าน่าจะเลิกสูบบุหรี่ได้” สามแฉกแก่นำรูปที่ 10

กิจกรรมไฟโตวอยซ์ในกลุ่มแก่นำ นำไปสู่การจัดทำสติ๊กเกอร์ห้ามสูบบุหรี่โดยกลุ่มแก่นำ และมีการจัดกิจกรรมฐานเกี่ยวกับสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่ แล้วให้สามแฉกแก่นำและสามแฉกนักเรียนนำสติ๊กเกอร์ดังกล่าวไปติดในจุดที่คิดว่าไม่ควรสูบบุหรี่ในโรงเรียน วัด หรือชุมชน ก่อให้สามแฉกแก่นำและสามแฉกนักเรียนเกิดความตระหนักว่าสถานที่ใดบ้างไม่ควรสูบบุหรี่ นอกจากนี้จากหลังจากมีการจัดกิจกรรม 5ส ในบริเวณจุดเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่รอบบริเวณโรงเรียน แล้วนำสติ๊กเกอร์ห้ามสูบบุหรี่ไปติดในบริเวณดังกล่าว การสูบบุหรี่ในโรงเรียนทั้งของสามแฉกแก่นำและสามแฉกนักเรียนก็ลดลง

“หลังจากจัดกิจกรรม สามแฉกแก่นำและสามแฉกนักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของสถานที่ซึ่งห้ามสูบบุหรี่ เมื่อได้รับแจกสติ๊กเกอร์พวกเขานำไปติดที่หน้าห้องของตน สถานที่ต่าง ๆ ในวัด โรงเรียน และสถานที่ซึ่งพวกเขาตระหนักว่าห้ามสูบบุหรี่” ครูคนที่ 1

บทวิจารณ์

การจัดกิจกรรมไฟโตวอยซ์ในการวิจัยนี้ ทำให้สามแฉกแก่นำเกิดการเปิดประตูการเรียนรู้สู่โลกกว้างเกี่ยวกับการค้นหาปัญหาการสูบบุหรี่ รวมทั้งทำให้ได้เรียนรู้ว่าปัญหาการสูบบุหรี่เป็นปัญหาที่สำคัญในวัด โรงเรียน และชุมชนของตน และสร้างให้สามแฉกแก่นำเป็นผู้นำด้านการให้ความรู้ด้านโทษภัยของบุหรี่ในสังคมของตน นอกจากนี้ไฟโตวอยซ์ยังทำให้สามแฉกแก่นำที่ไม่ได้สนใจปัญหาการสูบบุหรี่ในโรงเรียน เกิดการตื่นตัวต่อปัญหาดังกล่าว เนื่องจากภาพไฟโตวอยซ์สะท้อนให้เห็นภาพถ่ายที่มาจากสังครอบตัวอย่างชัดเจน เป็นไปในลักษณะเดียวกับการศึกษาของ Petteway และคณะที่ใช้ไฟโตวอยซ์ในการระบุปัญหาการสูบบุหรี่ในชุมชน⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไฟโตวอยซ์ทำให้เกิดการรับรู้ถึงอำนาจและศักยภาพในตน และเกิดการตื่นตัวในการจัดการปัญหาในสังคม ดังเช่น Freire เรียกว่าความตระหนัก

อย่างมีวิจารณญาณ⁷ ดังนั้นความตระหนักจึงเกิดขึ้นหลังจากที่สามแฉกแก่นำสามารถระบุปัญหาการสูบบุหรี่ ที่มีรากมาจากปัญหาทางโครงสร้างสังคมที่สะท้อนผ่านภาพถ่าย คือ รับรู้ว่ามีผู้สูบบุหรี่ สูบบุหรี่เนื่องจากโครงสร้างทางสังคม คือ การเป็นลูกหลานแรงงานอพยพ การมีครอบครัวที่ย่ำแย่ บิดาหรือมารดาเสียชีวิตและการมีฐานะยากจนผลักดันให้เข้าสู่วงจรการสูบบุหรี่ ซึ่งถือว่าเป็นการถูกกดขี่ทางสังคม โดยการร่วมกันอภิปรายสภาพการถูกกดขี่นั้น ทำให้เกิดความต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อแก้ปัญหาการสูบบุหรี่ จึงนำไปสู่การร่วมกันจัดการปัญหาสุขภาพด้านการสูบบุหรี่ของสามแฉกนักเรียน ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับการศึกษาของ Lee และคณะที่ใช้ไฟโตวอยซ์เป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ปัญหาการสูบบุหรี่ที่มีวัยรุ่นเป็นกลุ่มแก่นำ⁸ นอกจากนี้กิจกรรมไฟโตวอยซ์ยังทำให้เกิดการเสริมสร้างพลังอำนาจและพัฒนาศักยภาพแก่สามแฉกแก่นำ ซึ่งนำไปสู่การจัดการปัญหาการสูบบุหรี่ในโรงเรียน จึงเกิดการปกป้องกันสามแฉกนักเรียนไม่ให้เข้าสู่วงจรการสูบบุหรี่ ลดปริมาณการสูบบุหรี่ หรือเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งพบเห็นลักษณะเดียวกันนี้ในการศึกษาของ Petteway และคณะ⁹

นอกจากนี้ไฟโตวอยซ์เป็นกระบวนการที่มีการถ่ายภาพและมีการบรรยายใต้ภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวัยของสามแฉก คือวัยรุ่นที่เติบโตมาพร้อมกับการสื่อสารและเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำนำสมัย รวมทั้งสามแฉกแก่นำมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งสามารถถ่ายรูปได้อย่างงดงามและสามารถถ่ายถอดอารมณ์ความรู้สึกของภาพถ่ายได้อย่างตรงใจผู้พบเห็น¹² ส่งผลให้กิจกรรมไฟโตวอยซ์สามารถก่อกระแสการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ได้

หลักการ SHOWeD ที่ใช้บรรยายภาพไฟโตวอยซ์ในการวิจัยนี้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการค้นหาปัญหาการสูบบุหรี่เป็นขั้นตอน และทำให้เกิดการอธิบายรายละเอียดของภาพและแนวทางในการจัดการปัญหา ซึ่งสนับสนุนให้เกิดความตระหนักตามมา โดยความตระหนักทำให้เกิดความต้องการแก้ปัญหา จึงทำให้กลุ่มแก่นำมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม และได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ ส่งผลให้ผู้วิจัยถอยบทบาทของตนเองไปเป็นผู้กระตุ้น ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ Lee และคณะ ที่ใช้ไฟโตวอยซ์ร่วมกับหลักการ SHOWeD จัดการเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่⁸

การวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพตามแนว Ottawa charter คือ การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลในกลุ่มแก่นำ และการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการใช้สุขภาพดี กล่าวคือ โครงการนี้สร้างสามแฉกแก่นำให้เกิดภาวะผู้นำ กล่าวคือ กล้าแสดงออก มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับบุหรี่ รวมทั้งเกิดการเติบโตทางด้านความคิด

โดยเฉพาะกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการมีวิจารณญาณส่งผลให้เกิดความตระหนักถึงโทษภัยของการสูบบุหรี่ จึงทำให้เกิดการดูแลสุขภาพของสามเณรนักเรียนและของตนเองให้ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ สำหรับการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี คือ การร่วมกันค้นหาจุดเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ และจัดกิจกรรม 5ส ในพื้นที่นั้น รวมทั้งมีการติดสติ๊กเกอร์ห้ามสูบบุหรี่ที่แกนนำจัดทำขึ้นเองในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการติดภาพโปสเตอร์ด้วย และสติ๊กเกอร์ห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณโรงเรียนและพื้นที่โดยรอบ¹³

งานวิจัยนี้เบื้องต้นไม่ได้มุ่งหวังการลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ มุ่งหวังเพียงการพัฒนาศักยภาพและความตระหนักต่อการสูบบุหรี่ในสามเณรแกนนำ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านระยะเวลา แต่อย่างไรก็ตามด้วยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รับรู้ถึงอำนาจตนเอง และศักยภาพของกลุ่มแกนนำ รวมทั้งการให้ความสนใจของครูและสามเณรนักเรียนจึงนำไปสู่การลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ของสามเณรนักเรียนในที่สุด

จากการวิจัยนี้ การนำแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับโปสเตอร์ไปใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรณรงค์เกี่ยวกับการไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มชายขอบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สามเณรและวัยรุ่นเป็นสิ่งที่มีควรมีการศึกษาและประยุกต์ใช้ต่อไป

บทสรุป

กิจกรรมโปสเตอร์ช่วยให้กลุ่มแกนนำเกิดการระบุดูปัญหาการสูบบุหรี่ในวัด โรงเรียน และชุมชนขึ้น นำไปสู่การวิเคราะห์และอภิปรายรากเหง้าของปัญหาร่วมกัน ส่งผลให้สามเณรแกนนำเกิดความตระหนักต่อปัญหาการสูบบุหรี่ จึงเกิดกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ ทำให้สามเณรแกนนำและสามเณรนักเรียนเกิดการลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ตามมาในที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสามเณร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่สละเวลาและเอื้อเฟื้อข้อมูลในการวิจัยนี้ รวมทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ในคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านซึ่งให้ความเอื้อเฟื้อในการให้คำปรึกษา และสนับสนุนในทุกด้าน รวมไปถึงผู้สนับสนุนทุนวิจัย ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization [Homepage on the Internet]. Geneva: WHO monograph on tobacco cessation and oral health integration Online Resources, 2017 [cited 2019 Aug 15]. Available from: <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/255692/9789241512671eng.pdf;jsessionid=20F7659C295EAB02658688F50EA55230?sequence=1>.
2. World Health Organization [Homepage on the Internet]. Geneva: Adolescents: health risks and solutions Online, 2018 [cited 2019 Aug 25]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>.
3. Mullally BH. The influence of tobacco smoking on the onset of periodontitis in young persons. *Tob Induc Dis* 2004;2(2):53-65.
4. Chanthra O, Tuongratanaphan S, Nirunsittirat A. Socio-cultural aspect of smoking among novices in Phrapariyattidhamma schools in the border districts in Chiang Mai Province. *Thaksin Procedia* 2020;1(HS17).
5. Freire P. Pedagogy of the oppressed. 30th anniversary ed. New York: The continuum International Publishing Group Inc; 2005. p. 87-124.
6. Smith S, Wilms D, Johnson N. Nurtured by knowledge: Learning to do participatory action research. New York: apex place; 1997. p. 197-225
7. Wang C, Burris MA. Photovoice: concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Educ Behav* 1997; 24(3):369-87.
8. Lee JP, Pagano A, Kirkpatrick S. Using photovoice to develop critical awareness of tobacco environments for marginalized youth in California. *Action Research* 2017;17(4):510-27.
9. Petteway RJ, Sheikhattari P, Wagner F. Toward an Intergenerational Model for Tobacco-Focused CBPR: Integrating Youth Perspectives via Photovoice. *Health Promot Pract* 2019;20(1):67-77.
10. Wang C. Photovoice: a participatory action research strategy applied to women's health. *J Womens Health* 1999;8(2):185-92.
11. Wallerstein N, Sanchez-Merki V. Freirian praxis in health education: research results from an adolescent prevention program. *Health Educ Res* 1994;9(1):105-18.
12. Strack RW, Magill C, McDonagh K. Engaging youth through photovoice. *Health Promot Pract* 2004;5(1):49-58.
13. World Health Organization [Homepage on the Internet]. Ottawa: Ottawa Charter for Health Promotion Online Resources, 1986 [cited 2021 May 1]. Available from: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/129532/Ottawa_Charter.pdf.